

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II, пош. Конт. почт. шк. 143.322. Адреса для телеграм: "Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11-ї год. після полудня. Мовчати не заважає.	ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 470 ш. ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 250 лір, Німеччині 1200 мар., Японії 3000 ієн, Швеції 250 крон, Чехословаччині 30 ч. ч., Румунії 150 лей, Польщі 250 злотих, Австрії 200 ш. Швейцарії 1 франк.	У справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.
---	--	--

Недужий кредит.

Нехут світового господарства. — Світовий банкір. — Обережність капіталу. — Кріва народного господарства. — Кредитова політика і наше селянство.

Найважливішою й найважливішою прикметою позолоти Європи є глибока й важка нестача її господарства. Зниження непомірно великих зарплат праці, однобока воєнна продукція, величезний зріст армії унеможливлені війною, неадекватних консументів, обнищення побутової сили й життєвої стопи широким народним мас, витворення самостійних продукційних варіантів поза Європою, захоплення неадекватними континентами позавропейських ринків збуту, — все це довело ще недавно творчу, продуктивну, повелювану Європу до злихорадочного становища. Воєнний час використали Зєднані Держави, щоб опанувати світове господарство. Дві третини всього золотого надходження в Зєднаніх Державах. На противі одного десятиліття (1914—1923) Зєднані Держави згорнули від інших держав і зберіли в себе 2 мільярди 160 мільйонів дол. в золоті; довг інших держав (Англії, Франції, Італії, Бельгії, Польщі) у воєннім і повоєннім часі зріс в Америці (Зєд. Держ.) до 11 мільярдів 800 міль. доларів; хліборобська, гірничо й промислова продукція Зєдн. Держ. висловлюється тепер 50 відсотками всієї світової продукції. Також в інших ділянках Америка перейшла процес якогось казачого задвигу коштом Європи.

Європа сильно занепадала й підупала. Її господарська нестача вивалюється гострою недостаткою оборотних капіталів для уручнення промислу і небувалим зростом безробіття. Можна сміло сказати, що армії безробітних у всіх європейських державах, армії безділних, в часі й бездомних нуждарів рівняються чисельно тим величезним арміям озброєних воєнників, які всім рокам тому ще боролися на всіх боях Європи. До того ж "побідний" армією обєрігався тити ової свої "побіди", що знову не причиняється до стабілізації відносин. Ненавист між народами, цей єдиний наслідок "мирних договорів" — та ворожнеча між суспільними класами, протилежність між капіталістичною Європою і "соціалістичною" Європою (СРСР) — все це захитує політичну й економічну рівновагу Європи.

Зовсім природно, що всі ці явища, воюючи вулканічні здвиги міжколоніальних і колоніальних народів Азії й Африки проти підірваної європейської всезлади, не утверджують становища Європи у відношенні до Америки, не будують довіри банкіра — Америки до виступа — Європи. Американський банкір може поведитися надміром кашталу, але він не спішиться, щоб ним ушаманити європейських промисловців. Головною прикметою відносин Америки до Європи є недовіра і неадекватна обережність. Всесильний долар є дуже обережний.

В останніх боях тільки Німеч-

чина влялася (у числі тав. плану Діла) здобути в Америці довіри кредити. Хоч Німеччина належить до "побіджених" збожж, то востані тут перемогла й стала запоруючою американської люботи німецька солідність, німецький здоровий розум, винахідливість ум, німецька працьовитість і працездатність. Коли завається питання про кредити для інших держав повони Європи, особливо для новостворених, то не заважати на їх "лібералізм", "толеранцію", "демократичність" і інші грики, зроджені з проповіданого Вільсоном самоозначення народів — Америка цука записав свої каси. Коли ж дає невеличкий кредит, то під лихварськими, просто смертельними умовами.

Вже від довшого часу старасть Польща здобути позичку в Америці. Про це постійно говориться, пишеться. В зв'язку з тим піддержується наліво серед польського громадянства, що ось-ось всесильний долар направить катастрофальне положення, загоїть господарські рани Польщі. Однак американські капіталісти проявляють незвичайну твердість, озираються, не піддаються ні намовам, ні проханям, ні веселковим перспективам привілеїв і грубих відсотків. Вони вислідують знавши за аналізами, бажаючи перевірити кредитоздатність Польщі. Вони не вдоволяються й застарілими на державних монополіях, які можуть як-так забезпечити одержання відсотків, але не забезпечують звороту капіталу. І хоч капітал в Америці процентується дуже низько, то у відношенні до нуждуєчої Європи американські капіталісти домагаються не лише високих відсотків, але й певності щодо звороту позиченого капіталу.

Знову позичуючому тільки тоді позичка може принести користь, коли вона є догідна, себто уделена до сплати на довгий ретинець і на дешевих умовах (низьковідсоткова); корисною є позичка, коли її повертається за продукції й ін., а не консуційні ціли. Керманічі польських фінансів гоголі згодиться й на найважчі умови, щоб бодя х вилево позичити діри і рятуватися від господарської катастрофи, а може й соціального перевороту. Але ця поквалність, ця погоня за долларом якраз оступує американських капіталістів і наважує їм ставити до Польщі з великою обережністю.

Ось чому європейський кредит взагалі, а польський зокрема є недужий, ось чому вічно хитається народне господарство, ось чому постійно відймаються гірші бурни голодуючих і інших заворушень.

Разом з Польщею переживає гостру кризу і наше народне господарство. Ізза економічної скрути та — розумється — також з політичних причин наша суспільність лишалася ове кредитів, діла і повоина девальюція, інфляція, вистіп і коні контролю, дана. подат-

кова шруба знищили нас економічно, злихварували, або щонайменше сильно підтяла фінансові установи, що були джерелами догідних кредитів для нашого селянського хліборобства і дрібного ремесла. Такі установи, як "Дістер", Зем. Банк, Центробанк (Кр. Союз кредит.), Українська Шадина і ін. перед війною користувалися дешевими кредитами в державних і краєвих фінансових інституціях. Такими кредитами могли вони наділювати потребуєчих чи то безосередньо, чи за посередництва численних повітових установ дрібного кредиту. Крім того велику ролю в наших установах грали шадинні вхідки.

По війні, а особливо після польських валютно-фінансових експериментів, положення різко змінилося. Вкладки відійшли, а кредити відмовили нашим фінансовим установам Польський Банк, Діалювація, зв'язана з переминою корон на злотки, а описи марок на злоті, дожила всякої кредит. Положення дещо поправилось з хвилею, коли під натиском заграничч і зрештою як вислід життєвої практики почав долар опанувати економічне життя Польщі. Дозвіл приймати шадинні вкладки в твердій валюті (долларах) і часова стабілізація золотого та привазили нашим фінансовим установам невеличких кредитів в Польському Банку дещо оживили у нас кредитовий рух. Наші фінансові установи почали уділювати дрібні кредити селянам, ремісникам і купцям та дрібним підприємцям, але тільки короткочасніми і тільки в долларовій релатції. Ясно, що не є це догідний кредит, тільки менше або більше недужий. Не можемо з цього приводу робити закиду нашим установам, що вони забезпечують собі зворот позички в твердій валюті, бо те саме забезпечують собі у них вкладники. Однак мусимо на одне звернути увагу: наші установи не лише розпоряджають долларовими фондами (долларовими вкладками), але мають теж в обороті деяку частину ефетивних золотих. І тут лежить непорозуміння, якого змістом є кредитова політика деяких наших установ. Що як довго золотий був сактал успішний, долларовий кредит, хоч дорогий, не гарив надто великою небезпечкою. Але з моментом заволення золотого долларовий кредит є економічною смертю для довжинка взагалі, а для селянина хлібороба зокрема. Гаж селянин, не ведучи спекуляцій, при безпастанній депрессії його витворів, никаким чином не може без замищення частини свого господарства не то здобути на покриття ріжничі курсу, але й на високі відсотки. Коли мир. селянин позичав в серії. 1915 р. 200 злот. на купів корови, то як може він з кінем жовтня заплатити 320 злот. (за 200 злот.), не рахуючи відсотків, коли в додатку кудоса подешевела? Чи це заворує кредит? Чи таким кредитом несебється поміч селянству? Ні, це недужий кредит, коли тільки рунає селянство, до того ж заволадання деяких фінансових голоз в побільшання фондів установ є подвійним. А до позичування тих фондів наважся дуже простими доро-

ми. Перш усього уміститься тільки короткочасний позичений кредит (звичайно тримісячний) в долларовій релатції і стагетася відомію (пропорційально до позички, членський пай, відсотки, побирається якийсь датос на адміністрацію, і т. и. Коли від кожних 100 злот. позиченого вплата 10 злот. на пай, 6 злот. (2 проц. місячно) на відсотки, 2 злот. на адміністрацію, го ш. дає 18 злот. на три місяці (6 проц. місячно). Означе по трьох місяцях, якщо довжинка не покрас вакалі, замість прольонгати (з деяких установках) наступне ...сама процедура новою (знов пай, відсотки адміністрації), що дає 72 проц. річно, не враховуючи ріжничі курсу, яка в один час достала вже 100 проц. Фонди установи зростають, але одночасно множаться протести вакалі, накази заплати і дішталі. Установи, якої заздалеки рятувати селянство, спротивляю його руїну. Мається враження, що деякі "фінансисти" є одержні якийсь специфічно злим духом, бажаючи коштом руїни довжинки в короткому часі привазили ту субстанцію, яку втрачено в часі війни і після війни.

Вирізано зазначуємо, що такі вакалі не є ще на часі правилом, що це тільки спорадичні випадки, однак вони існують. Нашим завданням, звернути на них увагу, спикати недугу в початках, бо ця хвороба може спричинити широко ованувану руїну.

Тому незвичайно пакути стає спосіб кредитування нашого селянства. Над цим повинні застановитися наші економічні кола, заважаючи до того, щоб наша кредитова політика щонайменше не приносила шкоди, коли вже годі рятувати на її користь з огляду на нашу фінансову несамоїстність. З планом регуляції кредитової політики повинні в першу чергу виступити наші фінансисти. Нам здається, що слід фонди установ поділити на дві частини: долларові і золотові. Долларові кредити повинні бути уділювані чинникам регулятивно-купецького покрову, тим, що з залежності від сладку золотого можуть кожної хвилі регулювати свої ціни. Золотові кредити повинні бути в першу чергу призначені для селянства. Бо тільки тим способом хоч здебільшого недужий кредит, витворений загальними економічними умовами, втрагати своє руйнуюче вістря.

Труднощі французько-радян. переговорів.

Горговальні переговори представників Франції і СРСР, що мали початись 17-го с. м. відкладені на 24-го. За той час обі сторони хотять дігти бодад до порозуміння в основних пунктах. Головні французькі делегати зустрічаються з сильною опозицією "Национального Союзу власників державних білетів", які заваляють, що справа є вразливою суароти Росії не повинна бути зв'язана з саравою Французької протести для радянського уряду. Вони протестують проти політичних мотива позички, а стоять на ґрунті чисто еконо-

— 3 dokumenty czasy. Magistrali krol
atol, miasta Lwowa, Lm 908/20, Wjł. Kr.
Omelań Goryczdaj sprawa karna. Lwów
dnia 8. lutego 1920. Do Wiesłoboga Kąkol.
Omelań Goryczdaj go-żat wikařjusz.
prz. cerkwi Wiesłoboga N. P. Marji w
Lwowa. Oczeszenie z 2. lutego 1920. Ma
gistrali, że wiaide depużali się panowski
panowski art. 1. nat. z dnia 21. lipca
1918. On. z. z. N. 78. par. 734 pociąg
pociąg Właścizna pociągów material
nych w [wy]ż. ranku i pociągowie się w
kierunku [w] [w] [w] [w] [w] [w] [w] [w]
swoim orat [w] [w] [w] [w] [w] [w] [w] [w]
porządkiem Kadr [w] [w] [w] [w] [w] [w] [w] [w]

Еміграційна горячка.

Відкидають проект радянського уряду, який хоче салювати старі борги навантажкою з доходів націоналізованого промислу, відбудованого наміреною позичкою. Якби Франція дала позичку на цей мільярд франків, а чистий дохід дав би 10 проц., то тоді французькі власники державних банків одержали би за 100 французьких банків 10 сотища у золоті. Цей Союз насталося на тім, що єдиною розв'язкою справи, з економічного становища, є признати борги давнього російського уряду і повернути підприємства давнім власникам, чи в формі аренди, чи концесій, так, щоб вони могли збудувати захватий економічний організм СРСР. Ці власники повинні мати також право збувати свої виробні простого до рук селян, щоб таким робом заохотити селян до продукції та експорту. Тільки експорт лісних та нафти може покрити державні борги. Французькі промисловці не прихвально великої ваги до торговельного договору, як до угоди радянської влади держати у своїх руках монополію над нафтою та торгівлю. Крім цього у агаданних переговорах почуємо ще голоси протесту тих банків, які не мають надії вийти до груп, що хочуть одержати нафтові концесії від радянського уряду.

Конгрес англійських лібералів.

У Лондоні почався 17-го ц. м. конгрес ліберальної партії при співучасті 15.000 членів. Лорд Асквіт та Лорд Джордж як провідники виголосили довші промови; перший, вказав на те, що метою конгресу не є прийняти резолюції, що всім обов'язували би або виступати з осуджуючою критикою своїх членів — а висловитись вільно про актуальні суспільні справи. Лорд Джордж казав: ліберальна партія мусить довести, що вона не вперді і не дасть себе здержати від свого походження ніякими перепонами; цей конгрес мусить бути природним ставом в історії англійського лібералізму. Найважливішим вислідком наради було те, що партія прийняла резолюцію щодо основної земельної реформи, яка є одним з найважливіших питань англійської внутрішньої політики.

Збори під голім небом на українських землях.

По соймових кулоарах розійшлися поголоски про намічену урядом змину додержавного правління стодипінського указу про збори на т. зв. східних „креслах“. В колах соймової опозиції твердять, що уряд хоче замінити давній оспорядок попереднього уряду, який забороняв на українській території під Польщею влаштовувати публічних зборів під голім небом, новим розпорядком, на основі якого посольські збори під голім небом будуть дозволені без окремого вголосовування в адміністративній влади. Вістка ця походить з не дуже певного джерела, в появився вона в зв'язку з наміченим третім читанням законопроєкту про збори на соймовій конституційній комісії. Голова комісії д-р Гломбінський запропонував, щоб вибрати підкомісію з представників 5-ти урядових партій, яка углядана би редакцію проєкту. Представники „Визволення“ а також Українці та Білорусини запроєстували проти того. Стало на тім, що в підкомісії ввійшло 8 членів, а в тому числі один Українець і один член „Визволення“. Ми не віримо, щоб теперішній уряд що вірно продовжує політику попереднього, зміни давній розпорядок про збори, який йому так дуже лишився.

Серед питань, що назрівають в кожний день і настигають домаганнями позитивної розв'язки, для з них вибіраються на перший план, а саме: справа земельної реформи і справа еміграції. Обі вони є в історії залежності від себе і обі в сучасних умовах мають різко зазначений не лише суспільно-економічний, але й політичний характер. Обі ці справи вимагають від наших громадянських чинників якнайбільшої ваги і хоч сакої-такі позитивної розв'язки.

Справа земельна й еміграційна небували в останні часи небувалою домі гостроти, стали болючо актуальними. В нашою суспільно-життєву вбудовуються глибоко, зростає переворотів процес, які — за жаль — з різних причин не аспіє припинити до себе чуткої уваги наших відповідальних чинників. Заняті м'яв чисто теоретичними, з реальними вимогами життя слабко пов'язаними питаннями, забувши у „високу політику“, звернувши очі на недавнє минуле і його перипетії, все ще губимося в його епізодах і пошукуваннях гідних свідомостей, а життєві справи родяться, нарастають, розвиваються і йдуть мимо нас, понад нашими головами. Не диво, що з кожною справою ми спільно-економічно, що її розв'язка переходить у інші руки, які координують її до свого власного інтересу. Не диво, що часом маєть враження, як би інші відповідальні чинники вели якусь планетарно-трансцендентальну вегетацию, а не були зв'язані зі землею, життєвими вимогами і конкретностями.

До таких справ, що ненадійно виросла понад нашими головами, що прибрала всі признаки суспільної катастрофи, що сьогодні є вже якимсь стихійним безумством, що стала якоюсь суспільно-психічною недугою — належить між іншими еміграційна справа.

Фатальні економічні відносини, нестача грошей, постійне заломлювання валюти, обезцінення сільської продукції, загин варстатів праці, протекційна економічна політика уряду в користь міста, політична (а не економічна) земельна реформа, земельний голод, упадок хліборобської культури, дорожнеча промислової продукції, загальна напіврозруха села, — все це виготворило на селі загальний еміграційний гін. Спавперизований селянин не має опори в рідному краю, а головне не має майже ніяких вглядів на поправу свого незазвичайного положення ні тепер, ні в будучині, ні для себе, ні для своїх дітей. Його життя є без перспектив. А йдучи, як це звичайно у нас діється, по лінії найменшого опору, він хотів би вступитися з поля боротьби, він в настроях і в думках шукає собі приміщення в цілому світі.

Переживаючи глибоку кризу і бажаючи знайти не лише прожиток, але й передиху після важкої боротьби, наш селянин хоче йти в світ за очі, в нього змагається еміграційна горячка. Тасана психологія втечі є теж у нашої інтелігенції. І вона мріє про те, щоб покинути „дирні“ і „пенати“ та вийти за граніцію.

Нужда, безробіття, безвиглядність і перепатома — ось ті хоробліві симптоми, що є признакою еміграційної горячки. Вони є перепонами для створення суцільної, міцної організації до боротьби за кращу будучиність, а одночасно вони змагають мимовільну організацію втечі з рідної землі.

Наш селянин не здає собі справи, з того, що Європа переживає важку економічну кризу, що безробіття є загальним явищем, що в Європі держави, а в азиатській мірі й Росія, вживають еміграційні заходи, щоб свої економічні відносини

не пробити схожими до європейських, а інші американські держави (Аргентина, Бразилія, Чиле, Перу, Мексика) — хоч відхрили свої ворота для імігрантів, але в більшості є це ворота пекла. Наш селянин забуває, що подорож до Америки є незвичайно коштувана й вірять першому-ліпшому проїжджайтові, який обіцяє йому рай за океаном.

Зовсім природно, що ми є проти еміграції найадорозішого і на нашій відносини сак-так заможного елемента (бож бідак не зможе виїхати) за океан в наслідок політично-американських держав. А протиставляємо еміграції не лише а огляду на невідоме завтра, не лише бажанню охоронити наших земляків перед невідомим, але неминучими стражданнями (як свідчать про це страшні голоси розпуки з Куби), але противні ми їй тому, що не є в наших інтерес перепиняти чи алагоднювати назріваючі суспільні процеси на нашій національній території.

Інша річ сезонова, зарібкова еміграція, яка принирила на великі користі перед війною. Мусимо вернутися до цих, вже відомих нам шляхів, мусимо спонукати наших відповідальних чинників, щоб зайняли цю справою, щоб винайшли способи для відкриття нашим рідним робітникам воріт у світ, щоб ту зарібкову еміграцію поведи організованим способом.

Це найважливіша справа теперішнього моменту.

Боротьба за місце в Раді Ліги Націй.

Посідаючи за це місце між Німеччиною і Польщею притримується довгими закусковими переговорами представників великих держав і менших. Великі, Англія та Франція, не хотять вийти себе ніякими офіційними заявами. Хоча французька преса є загальною прихильна польській кандидатурі, польська преса стверджує її скептицизм щодо успіху польської кандидатури. Коли ми висловили що саму скептичну думку у своїй статті з дня 18-го ц. м. п. з. „Боротьба за Лігу Націй“, на другий день „Слово Польське“ закричало, вказуючи на нас прокураторським пальцем: „ось яких оборонців мають Німці“.

Справа участі в Лізі не є справою симпатій для якогось народу (яких ми зрештою не мали причини висловлювати), а аналізом загального міжнародного становища. Держави, що є постійними членами Ради Ліги, держать свою руку на живчику європейського організму, який хотять оодоровити. Їх вплив на всі прояви цього організму повинен бути не фіктивний через піднесення руки делегата за столом, але дійсний. Польська преса, а навіть польські дипломати постійно користуються аргументом, що Німеччина матиме перевагу у справах спірних з Польщею. „Гайме“ пригадує з цього приводу 5 параграф IX-ої статті ковенанту Ліги: „Кожний член Ліги непередставлений у Раді одержить запрошення, щоб зазісти як член на зборах Ради, підчас яких розглядатимуть справу, що спеціально торкається інтересів цього члена“. Отже — додає „Гайме“ — ті, що висловлюють згоду будучи Польща подає в засідку при вирішуванні її непорозуміння з Німеччиною, коли не матиме постійного місця в Раді, — але розуміють текст цієї постанови і порушують її духа.

Німеччина завила, що піддержує своє призначення в Лізі власне мимовільно, щоб не провадила затишя, відкинула поміч як компромісний спосіб більшості голосів

ПУРУС

Шпигунські історії на Горішнім Шлеську?

Польська преса відарила у давні тривогу з приводу арештувань на Горішнім Шлеську тамошніх німецьких суспільних організаторів. Показує результати судового слідства невідомі. Зі спробою польської преси виконати, що німецькі дієві організували на широку скалю шпигунську сіть, працюючи в польських установах, і розпоряджали величезними фондами на виборчу акцію, освітні справи, то-що. Все це йшло під фомою чисто освітньої праці „Фольксбунду“. Арештували 270 Німців, супроти яких ведеться слідство. Найбільше обтяжуючим матеріалом слідства є факт, що „Фольксбунд“ викрав документи з польських „кресових“ організацій і що найдено каїти на гроші, що йшли від Німців з Берліна, а навіть... Бразилії.

Іншим обтяжуючим документом є список, який передала прокураторській редакції „Гонимі Сьвонського“, — є це т. зв. „чорні листи“ з призначеннями польських діячів, головою урядовців, що переслідували Німців; цю листу, кажуть, приготував німецький консулат. Кажуть, що Німці, завдяки своїм фондам, перекупували вчителів-Польків, дітей, а навіть виборців.

„Дайтше Рундшаз“, що виходить у Бялгоші (Бромберг), помічує дня 19-го ц. м. вступив статтю на тему цих арештувань і ставить такі запитання: „Чи є це державною справою, коли згаданий національний союз для охорони прав національної меншини цікавиться діяльністю польської кресової організації, яка хоче аніципати німецьку меншину? Чи є державний злочин, коли Німці в Польщі одержують зі своєї національної землі і від заможних братів засоби на піддержання культурних організацій?“. Щодо згаданого „чорного листи“ то часини каже, що нема закону, який забороняв би записувати собі для пам'яті деякі привідки, яких метою є боротьба з „Німеччиною“. Одночасно на другім місці присячує часини величезну статтю з приводу смерті арештованого гірничого інспектора Лемаректа, якого найшли повішеного в в'язниці на клімці від дверей. Часини твердить, що самогубство арештованого 60-літнього урядовця, що був переслідуваний про свою невинність, є виключена. Вся історія його смерті називає німецька преса — таємною.

Не аходячи в правдивість обвинувачень та оборони, треба ствердити, що останні шлеські події можуть мати чималий вплив на загальні взаєминах Німеччини та Польщі. Справа участі Польщі в Лізі Націй з одного боку, з другого торговельні німецько-польські переговори, не будуть незалежні від шлеської боротьби.

Населення Бесарабії втікає.

Радянські газети інформують, що бесарабське населення, користаючи з вкритого ледом Дністра, тікає масово на радянську українську територію. Втеча відбувається на просторі цілого бігу Дністра від Акерманського Лиману до Могилівця. Щодня проходять укріплені ледом Дністер сотні селян, що відрикануться свого поля і майна. Тікають вони з жінками і дітьми. Згідно з підрахунками радянської пограничної охорони на протязі місяця перейшло Дністер з такою дум. Румунським емігрантським безліччю людей боротьбу з тією масовою втечею. Недавно — пише „Правда“ — появилася на Ахер-